

rat, præfatus Gisbertus Nemausensis anti-
 licium monasterium quadam temeritate in-
 idem Leoni abbati abstulerat. Deinde præ-
 x rege Francorum exceperat, in quo nec
 n credens, Romanum pontificem adiit, su-
 uuctoritatem furtim quasi de suis apostoli-
 isiviv. Sed sanctæ recordationis domnus
 papa, licet hujus fraudis esset ignarus, di-
 en Spiritu plenus, omnes de hoc legem
 s excusare satagit. Sed domnus Joannes
 munimentum chartarum ejusdem mona-
 uireret, privilegium, quod Romæ [*id.*, quod
] venerabilis papa Benedictus sancto Ægi-
 raliter tradiderat, ei oblatum est. Tunc do-
 pæ Joannes per Deum dedit ducem Ravenna-
 ocatum suum, contra Gisbertum Nemaus-
 episcopum, ipsum monasterium quæsivit.
 arum partium advocatis per fidejussorem
 xsecutionem [*id.*, exsecutore] duntaxat Gre-
 iniario, et Deusdedit agente, voluit idem
 s episcopus per præceptum domni Nicolai
 oræ ibi relectum, quod furtim quasi de suis
 ublica sede fraudaverat, et per præceptum
 quodam rege Francorum falsum exceperat,
 æ ulla firmitas subsistebat, defendere. Sed
 papa omnes episcopos et judices Romæ, vel
 des sub anathemate excommunicationis ad-
 de hoc rectam legem dicturos et facturos.
 stagnus Arelatensis archiepiscopus, et Ari-
) Ebredunensis archiepiscopus, Waldbertus
 is episcopus, Paschalis Amerinus episcopus,
 is Valentianæ episcopus, Litiduinus [*Baluz.*,
 Massiliensis episcopus, Ictarius Vivariensis

A episcopus, et alii episcopi provinciæ et judices,
 Joannes dux, et Dativus [*id.*, Daturus] Ravennæ,
 Arduus, Adbertus, Guisalfredus, Arderardus, Codul-
 fus [*id.*, Gondalfus], et alii nonnulli provinciales
 judices, ut præceptum lectum audierunt, mox co-
 gnoverunt apostolicam domni Nicolai censuram, ex-
 cusare de hoc legem quærentes. Et dixerunt per il-
 lud præceptum hoc monasterium non posse defendi,
 judicantes statim ut præfatum monasterium Gisber-
 tus episcopus domno papæ redderet, et pœnam inva-
 sionis sibi componeret. Tunc ipsum advocatum
 Deusdedit ducem Ravennatem domnus papa illuc
 transmisit, qui super hoc corporalem traditionem
 de omnibus rebus prædicti monasterii tam intus
 quam extra a præfato Gisberto episcopo recepit.
 Deinde in Galliam transitum faciens anno Incarna-
 tionis Dominicæ 879, xv Kalendas Septembris (*b*),
 indictione xi, anno pontificatus sui in sanctissima
 [*id.*, sacratissima] sede beati Petri apostoli sexto,
 B apud Trecas civitatem [*id.*, sexto, mense Augusto,
 Trecas civitatem], in præsentia domni Ludovici se-
 renissimi regis concilium permaximum celebra-
 vit (*c*). Hujus etiam temporibus floruit Anastasius
 Romanæ Ecclesiæ bibliothecarius, qui, tam Græco
 quam Latino eloquio pollens, septimam universalem
 synodum de Græco in Latinum transtulit. Transtulit
 etiam de Græco in Latinum Hierarchiam Dionysii
 Areopagitæ Athenarum episcopi, scriptam ad Timo-
 theum episcopum Ephesi, et direxit Carolo impera-
 tori filio Ludovico. Transtulit etiam de Græco in La-
 tinum Passionem sancti Petri Alexandrini archiepi-
 scopi, et Passionem sancti Acacii, sociorumque
 ejus, et Vitam sancti Joannis Eleemosynarii.

men Ariberti Ebredunensis episcopi deest
 ziam.

ad Baluz., an. 878, xv Kal. Sept. Hæc idem

« In veteri codice legitur ea acta esse anno C

879, indict. ix, et concilium Trecense fuisse cele-
 bratum mense Aprili. Quod cum constare non possit cum
 veritate historię, notas illas correximus, ut in re certa. »

(c) Cætera quæ sequuntur desiderantur apud Baluzium.

ALTERA DE JOANNE VIII NOTITIA.

(Ex Conciliis Mansi.)

es (*a*) sedit annos decem, dies duos. Hic
 suo statuit ut nulli ducum liceat quemlibet
 in præsentiam Romani præsulis introdu-

nes. Anno Redemptoris 872, decimo nono
 Januarii, teste Aimoino, Joannes, patria
 ne Romanus, ex archidiacono factus est
 hujus nominis octavus, electione, unctione
 atione Caroli Calvi, Ludovici Balbi et Caroli
 im imperatorum, post obitum Ludovici II,
 ædicto succedentium celeberrimus.

am Saraceni totam fere Italiam depopula-
 omni auxilio hominum, in quibus spem
 orum Saracenorum collocaverat, plane destitutus,
 et infidelibus pacem et quietem annuo censu ac
 dimere coactus fuit: idque justo Dei permissu
 videtur, ut scilicet hoc exemplo suo instructus
 et se post obitum Ludovici imperatoris II, suasu
 æ carnalis prudentiæ, Carolum, a quo contra Sa-
 najora quam a Ludovico fratre subsidia exspe-
 uale elegisse, creasse et coronasse imperatorem
 : in multis Binius), quem propter alieni regni
 m, exemplo prædecessoris sui Adriani II eccle-
 ensuris merito exagitasse debebat. Photium, qui
 lem et imposturam admirabilem, quam idem
 rolitius enarrat, cuique Ignatius adhuc vivens

cere, vel census ab eo ad sumptus publicos seu dona
 quælibet exigere, sed nec coram laicis episcopum
 concessit. Clericos et sanctimoniales, pupillos et

D reditum ad Ecclesiam, prout octava synodo constitutum
 fuerat, juste denegaverat, Joannes papa, petentibus illud
 Basilii imperatoris et Hierosolymitani patriarchæ legatis,
 post obitum Ignatii ad communionem Ecclesiæ recepit,
 ejusque reditum ad sedem patriarchalem non sine gravi
 existimationis suæ jactura notaque cathedræ pontificiæ
 turpissima approbavit. Ne Photius ante finem vitæ ad pœ-
 nitentiam reciperetur, in concilio œcumenico viii non
 tantum constitutum, verum etiam singulorum juramento
 firmatum erat. Non ignarus hujus constitutionis sacra-
 tissimæ, neque immemor fortasse sui ipsius juramenti pon-
 tificis, contumacem hæreticum nulla ratione ad pœni-
 tentiam, multo minus ad dignitatem patriarchalem rece-
 pisse, sed potius anathematis sententia perculisse debebat.
 Impetraverat ista Photius sine dubio per intercessionem
 Basilii, per unionis, pacis et concordie ecclesiasticæ, au-
 xillique contra Saracenos ferendi promissionem, perque
 falsorum plurium enarrationem, quasi omnes orthodoxi
 pro sui restitutione intercederent: verum ista ratione non
 tam Joannes excusatur, quam majore ignominia afficitur,
 ut qui ab eunucho et semiviro omni robore enervatus, se
 feminam potius quam virum esse declaravit. Si quis

viduas sub tutela episcoporum esse decrevit, et eos ad sæcularia judicia trahi modis omnibus interdixit. Quemlibet autem ducem vel alium contra hæc agentem, excommunicandum esse decrevit; perseverantem vero anathematis vinculo innodandum.

Idem inter cætera de decimis sacerdotibus dandis ita præcepit. Quas scilicet decimas unumquemque fidelem illi sacerdoti dare censuimus, in cujus parochia eum procul dubio constat sub episcopi proprii ditione (a), quia ad hoc recipiendum ab episcopo suo est constitutus, manere, et ideo nullum alterius dioceseos sacerdotem aut Levitam alteri jure ea novum (b) debita hujusmodi audire impudenter, vel temere quærere, aut accipere damnationem vel donationem (c). Eum vero qui aliter

cum Baronio crederet ex hoc facto fabulam de Joanne VIII, non papa, sed papissa, originem sumpsisse, non male fortasse sentiret. Hæc ex Niceta et Aimoino Baron. tom. X in Vite Joannis. Sev. Bin.

A dare vel accipere præsumpserit, ecclesiastica communione tandiu judicamus manere privatum, donec secundum hoc nostræ apostolicæ auctoritatis capitulum studuerit agere.

Hujus temporibus Ludovicus imperator, ab Adal-giso Beneventano duce constrictus, timore vitæ, jurejurando firmavit, nunquam se Beneventi fines ultra intraturum, neque ex periculo injuriæ tunc sibi illatæ vindictam aliquando exacturum. Ab hoc autem juramento postmodum prædictus papa eum Romæ absolvit auctoritate Dei et sancti Petri, affirmans nihil sibi obesse, quod ob mortis periculum evadendum coactus fecerat, nec sacramentum essendum quod contra salutem reipublicæ, quam cum multis execrationibus, fuerit prolatum.

(a) Locus mendosus.

(b) *Ea novum*. Forte *canonum*.

(c) Forte tantum *donationem*.

JOANNIS PAPÆ VIII EPISTOLÆ ET DECRETA

ORDINE CHRONOLOGICO DIGESTA.

(Epistolas seu decreta quibus fontem unde hausimus non inscribimus, Conciliis Mansi ascribas.)

PHILIPPI JAFFE MONITUM.

(Regesta Pontificum Romanorum.)

Quanticunque merito habetur amplum et grande, quod superest, Registri Joannis VIII fragmentum, epistolas 308 comprehendens, dolendum tamen est, quod non meliore conditione ad nos pervenit. Incuria enim sive ipsius notarii, sive, ut probabilius est, eorum qui transcripserunt, non modo corruptæ magnopere et truncatæ haud paucæ epistolæ sunt, sed ne temporis quidem in iis disponendis ubique habita ratio est; quin etiam eo usque chronologiæ quasi contemptio quædam haud raro processit, ut in permultis iisque continuis litteris, quas plane manifesto ex interioribus indiciis apparet scriptas temporibus diversis fuisse, chronicis signis omnino abjectis eodem modo substitueretur: Data ut supra. Quæ verba ab inepto quodam ætatis posterioris librariolo pro: Data et Cætera, apposita putem, cum præsertim quo ex codice expressum Registrum est, eum undecimo demum sæculo confectum esse testetur Pertzius in Archiv für altere deutsche Geschichtskunde, V, 32. Sed quoquomodo sese res habeat, de epistolarum diebus nihil debuit usquam ex prava illa formula extricari.

I.

AD ANNONEM FRISINGUENSIS ECCLESIE EPISCOPUM.

Fragm. (Anno 873.)

Ut Ecclesiæ Romanæ debitos redditus transmittat.

Efficaciam tuæ fidelitatis circa sedem apostolicam, quam nimirum litteris tuis extuleras, operibus te approbare velle satis devotissime promittentem et gratanter accepimus et pro commendatione rerum Romanæ Ecclesiæ provisioni tuæ, ut asseris, commissarum. Noveris itaque nuperrime nos litteras dilecto filio nostro Ludovico regi, sed et episcopis et comitibus Italici regni qui earum redditus nobis deferri salvos faciant, transmisisse, nihilque aliud superesse cognoscimus nisi ut aurum aliasque species quas te collegisse fateris simul cum præteritæ indicationis qui minus fuerunt redditibus sub omni plenitudine nobis per totum Septembrem futuræ VII

B indictionis, aut per temetipsum deferas aut transmittas, sciens quia si hoc conducto tempore redditus nobis non venerint, nullius alterius nisi tuæ morosæ negligentiae specialiter imputandum. Precamur autem ut optimum organum cum artifice, qui hoc moderari et facere ad omnem modulationis efficaciam possit, ad instructionem musicæ disciplinæ, nobis aut deferas, aut cum eisdem redditibus mittas, quatenus dum vile metallum beato Petro conferre festinas, ab eo aurea regni cœlestis munera capessas.

II.

AD WILIBERTUM COLONIENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Fragm. — (Anno 873.)

Pallium, nisi post consuetam fidei professionem, dari non debet.

C Optatum tibi pallium nunc conferre nequivimus, quia fidei tuæ paginam minus quam oporteat continere reperimus: cum videlicet in ea nullam sancta-